

hurá, 4|2019 muzeum!

Výstava
Listopad 89
v Jičíně

2

Keltská
žena
z Kopidlna

4

Osobnost
Josef Jíra
malíř a grafik

5

Stalo se
před 100 lety
podzim 1919

6

Stará jičínská
místa – Kdo hlídá
lipovou alej?

7



Valdštejnová náměstí – východní strana, kolem 1910 (Sbírka Karla Čermáka).

VÝSTAVA Jičín na dobových pohlednicích

Poslední výstava jičínského muzea v tomto roce představí dobové pohlednice Jičína a jeho blízkého okolí z rozsáhlé sbírky Karla Čermáka, regionálního historika, sběratele a autora vlastivědných publikací z Jičínska a Českého ráje.

Sběratelství pohlednic jako takové má své počátky na konci 19. století, kdy díky pokroku v technologiích tiskařského průmyslu mohly být pohlednice vydávány ve větším množství. Jejich obliba stále rostla a vrcholí pak v prvních dvou desetiletích 20. století, tedy na sklonku rakousko-uherské monarchie, kdy se vydávají krásné, líbivé

a pestrobarevné (kolorované) pohlednice, které se staly předmětem sběratelských zájmů. V dalších letech, v období meziválečném, kdy výrobu nyní převážně černobílých pohlednic převzala tovární výroba, již nebyly pohlednice pro sběratele tolik přitažlivé. Přesto však sběratelství pohlednic nezaniklo a našlo své příznivce zejména mezi regionálními patrioty, kteří nám skrze své sbírky zprostředkovávají obraz mizející minulosti.

Výstava rozsáhlé sbírky dobových pohlednic Jičína a jeho okolí, zavede návštěvníka

nejen do míst, která dobře zná, ale i do míst, z nichž některá již v Jičíně nenalezne, nebo do míst, jež jsou dnes, po více než 100 letech, změněna k nepoznání. Všechna však dýchají atmosférou dob dávno minulých, kterou navíc dokreslují zajímavé komentáře z pera historika známého i těch nejdrobnějších reálií Jičína.

**Výstava bude otevřena
od 29. listopadu 2019 do 12. ledna 2020
v zámecké galerii. Vernisáž výstavy
se koná ve čtvrtek 28. listopadu
v 17 hodin.**

VÝSTAVA Listopad 89 v Jičíně

Pro mnohé z nás je těžké rozlišit, co je historie a co už současnost. Někde přesně na rozhraní se nacházejí listopadové události v roce 1989. V předchozích letech připravilo jičínské muzeum několik výstav zachycujících Jičín především ve 20. století, jednalo se například o 1. a 2. světovou válku, významné události, jejichž letopočet končí osmičkou apod. Na této jakési časové přímce se připomínka roku 1989 přímo nabízí. Dalším důvodem pořádání výstavy je rovněž informovat studenty a žáky jičínských škol o dění v jejich městě a nakonec i samotní Jičičáci projeví zájem o nastínění těchto událostí.

Konec 80. let 20. století je velmi těžké zachytit prostřednictvím písemných pramenů, protože se pro jičínský okres zachovalo velmi málo materiálů. Složky SNB a StB se v Archivu bezpečnostních složek pro Jičín nezachovaly vůbec. U příležitosti 17. listopadu 1989 je nutné si připomenout i jednu z příčin dosavadního neuspokojivého vyrovnavání se s minulostí v České republice, a to zničení řady důkazů o činnosti bývalé Státní

bezpečnosti. Skartace na konci roku 1989 byly prováděny na základě pokynů tehdejšího prvního náměstka ministra vnitra (NMV) ČSSR genpor. Ing. Aloize Lorence, CSc. Ten je nařídil sice neoprávněně, ale ovlivnily a znemožnily další studium a posouzení řady momentů z konce 80. let 20. století. Konkrétní jičínské materiály nejsou k dispozici, ale mnoho zajímavých věcí bylo možné dohledat v krajských materiálech a denních hlášeních SNB. Výborným zdrojem materiálů je také kronika města uložená v jičínském archivu. Kronikářka Jana Hofmanová zachytila atmosféru listopadových událostí velmi přesně a dají se porovnat s denními hlášenými SNB, což je velmi zajímavé.

Nejdůležitějším momentem u takto nové historie jsou samozřejmě vzpomínky pamětníků, které velmi obohatí celou výstavu, protože osobní zážitky na tuto dobu jsou u mnohých z nás stále ještě velmi silné, o to více, když se jedná o tak důležitou událost, jakou byla sametová revoluce.



„Živý řetěz“ studentů vedoucí na místo tragédie ze září 1968, 26. 11. 1989 (Sbírka RMaG v Jičíně).

Vedle písemných informací nebude na výstavě chybět celá řada dobových snímků zachycujících manifestace na tehdejšími Gottwaldově náměstí, generální stávkou 17. listopadu i pozdější setkání ve Sportovním areálu 4. prosince 1989.

Výstavu můžete navštívit od 1. listopadu do 1. prosince 2019 ve výstavní chodbě muzea. Vernisáž výstavy se koná 31. listopadu 2019 v 17. hodin.



Generální stávka v Jičíně, 27. 11. 1989 (Sbírka RMaG v Jičíně).

VÝSTAVA Život ve stínu šibenice

Jičínské muzeum vás zve na výstavu *Život ve stínu šibenice*, která vypráví příběh o osudech vlastenců, kteří bojovali proti nacismu, aby následně za komunistického režimu skončili ve věznicích, či na popravištích.

Návštěvník se seznámí s osudy lidí, kteří se postavili se ctí proti fašismu, a přesto je následný zločinný komunistický režim vyhnal do exilu, na desítky let zavřel do koncentračních táborů, uranových dolů a věznic, nebo je dokonce popravil.

Řada obyvatel Československa byla perzekvována jak v období protektorátu, tak po roce 1948. Jednalo se nejenom o elity národa – inteligenci, vědce, umělce, členy církve, ale také o „obyčejné“ osoby, které se postavily proti fašistickému či komunistickému režimu, nebo pro ně byly hrozbou.

Jejich osudům, ale i mechanismům perzekuce a různým formám vyloučení ze společnosti se věnovala odborná konference, která navázala na stejnojmennou výstavu konanou v Brně, jejímiž autory jsou manželé Jan a Sabina Kratochvílovi z Muzea českého a slovenského exilu a emigrace 20. století v Brně.

Výstava se koná od 27. září do 10. listopadu 2019 v zámecké galerii. K výstavě je připraven edukační program pro školy.

VÝSTAVA Jak semena putují krajinou

Že pohyb není výsadou jen živočichů a pohybovat se a osídlit nová místa umějí i rostliny prostřednictvím svých semen, ukáže letošní přírodovědná výstava jičínského muzea s názvem Jak semena putují krajinou.

Semena mají celou řadu přizpůsobení, která jim umožní posunout se co nejdál od mateřské rostliny, ať už prostřednictvím větru, vody či živočichů. Celá výstava „Jak rostliny putují krajinou“ je postavena na ukázkách chráněných druhů rostlin vyskytujících se na území Krkonoš. Mimo fotografií vlastních rostlin a jejich semen, budou na výstavě i makropreparáty živočichů, kteří se na šíření některých druhů podílí a samozřejmě i vlastní semena či plody.

Výstava tentokrát nevznikla v jičínském muzeu, ale byla zapůjčena Správou Krkonošského národního parku a jejím autorem je Ludmila Harčariková.

Výstavu si můžete prohlédnout od 20. září do 20. října 2019 ve výstavní chodbě muzea.



Karel Šlenger, Dívka, 1968, olej, plátno, 87 x 57 cm
(Sbírka RMaG v Jičíně).

VÝSTAVNÍ CYKLUS

Dílo měsíce

Kurátorka sbírky výtvarného umění jičínského muzea Jana Schlesingerová představí v podzimních měsících v již tradičním cyklu *Dílo měsíce* další tři exponáty, které budou postupně vystaveny ve vestibulu muzea.

Dílo měsíce října

Karel Šlenger
Dívka, 1968
olej, plátno, 87 x 57 cm

Karel Šlenger (1903–1981), dnes téměř neznámý malíř z Podkrkonoší, dokázal v roce 1941 během své výstavy v pražském Topičově salonu vyprodat všechna díla. Karel Šlenger byl malířským autodidaktem, který se třikrát neúspěšně snažil dostat na pražskou Akademii výtvarných umění. V mládí studoval také přírodovědu a filozofii. Na přelomu 20. a 30. let 20. století pobýval ve Francii a následně procestoval severní Afriku.

Komentovaná prohlídka
8. října 2019 od 17 hodin.

Dílo měsíce listopadu

Luděk Marold
Život, kolem 1890
olej, dřevo, 43,5 x 55 cm

Luděk Marold (1863–1898), český malíř a ilustrátor, zahájil svou uměleckou přípravu na Akademii výtvarných umění v Praze, kam byl přijat již v šestnácti letech. Díky své svobodomyšlné povaze zde však studoval pouze v akademickém roce 1881/82. Záhy ho přijali na pokrokovější Akademii

výtvarných umění v Mnichově, kde mu bylo bráněno v seberealizaci. V roce 1887 se znovu zapsal na AVU v Praze a stal se studentem M. Pirnera. Od roku 1889 studoval ještě na UMPRUM. Nadaný student získal stipendium na cestu do Paříže, kde se usadil a živil se zde jako ilustrátor. Za své ilustrace byl oceněn zlatou medailí na mezinárodní výstavě v Mnichově (1892) a Berlíně (1898). V závěru devadesátých let získal prestižní zakázku na panoramatickou malbu Bitvy u Lipan a měl příslibené místo v akademickém sboru AVU.

Komentovaná prohlídka
12. listopadu 2019 od 17 hodin.

Dílo měsíce prosince

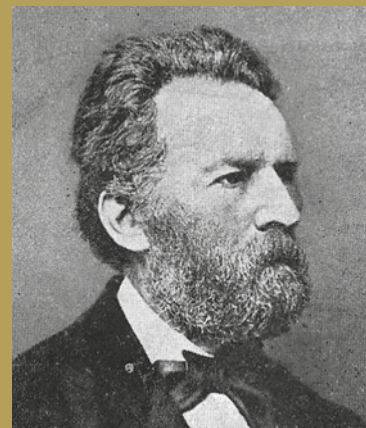
Jaroslav Grus
Zima v Roprachticích, 1975
olej, plátno, 100 x 125 cm

Český malíř Jaroslav Grus (1891–1983) studoval v letech 1907–1912 na Akademii výtvarných umění v Praze u profesorů H. Schweigera a V. Bukovace. Od roku 1918 byl členem SVU Mánes. Ve dvacátých letech podnikal studijní cesty do Francie, Itálie a Španělska. Po roce 1948 se svou tvorbou podílel na vzniku socialisticko-realistické krajinomalby. Na počátku své umělecké dráhy vycházel z impresionistické malby Antonína Slavíčka, aby potom ve dvacátých letech došel k vlastnímu pojetí fauvistické malby založené na výrazném zjednodušení krajinné scény.

Komentovaná prohlídka
10. prosince 2019 od 17 hodin.

NOVÉ PUBLIKACE

VZPOMÍNKY
JOSEFA WALTERA
Jičín v letech
1870–1890



Na konec roku 2019 chystá jičínské muzeum vydání přepisu rukopisu osobních vzpomínek prvního definitivního ředitele učitelského ústavu Josefa Waltera, který zpracovala historička Hana Fajstauerová. Vyprávění zahrnuje popis jednotlivých životních údobí týkajících se nejen jeho dětství, studia, působení v Kolíně a Praze, ale hlavně také jeho působení v Jičíně, kde setrval až do své smrti.

Vyprávění Josefa Waltera je velmi poutavé a čtenář získává informace z různých oblastí autorova života. V celém životopise se vyskytují dvě základní linie: profesní a osobní. Vedle sebe se tak prolíná kariérní postup a osobní život. To, co je nutné zmínit na začátku, je záběr jeho vyprávění. Zmiňuje se velmi podrobně o svém studiu, o všech působících, ale určité významné detaily jeho života chybí. Jen velmi stroze píše o svém zvolení do jičínského zastupitelstva. Na druhou stranu podrobně popisuje smutné příběhy obyvatel Jičína, požáry i životní osudy své rodiny. Všimá si důkladně zjevu, oblečení i chování.

Vzpomínky jsou rozšířeny o komentáře k Walterovu jičínskému působení. Na základě jeho vyprávění vznikl velký prostor popsat jej jako ředitele jičínského pedagogia, radního městského úřadu a především představitel Jičína v letech 1870–1890 na základě jak vzpomínek, tak dalších písemných pramenů.

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM

Keltská žena z Kopidlno

V nedávné době proběhla médií zpráva o výjimečném nálezů kostrového hrobu keltské ženy v Kopidlně. Proč se jedná o unikátní nález, vám přiblížím na následujících řádcích.

Na začátku srpna tohoto roku byl pracovníky našeho muzea prováděn klasický archeologický dohled při stavbě rodinného domu v Kopidlně, Luční ulici. Protože již z dříve dohledovaných okolních parcel máme archeologické nálezy, byli majitelé pozemku předem informováni o vysoké pravděpodobnosti archeologického nálezů. Tak se opravdu stalo, při skrývce nadložních vrstev zeminy bylo odkryto přes tři desítky malých až středně velkých objektů. Co však upoutalo naši pozornost, byl nález téměř dvoumetrové obdélné jámy s tmavě šedou výplní a jasnými hranami. Svým tvarem a drobnými kostmi v zásypu bylo více než pravděpodobné, že se jedná o kostrový pohřeb s hlavní osou sever-jih. S majiteli pozemku byl stanoven

presný časový harmonogram výkopových prací na pět pracovních dní a naše práce na odkrývání minulosti mohla započít. Nejvíce času bylo věnováno bezchybnému vyzvednutí ostatků a pečlivé dokumentaci celého procesu. Uprostřed hrobové jámy byl ponechán kontrolní blok, zatímco horní i spodní část jámy byla drobnými archeologickými nástroji odebírána. První se podařilo zachytit lebku pohřbeného jedince, ta směřovala na jih, následovaly dolní končetiny, hrudní koš a nakonec pánev pod kontrolním blokem. Při odkrývání poslední části hrobové jámy, čekalo archeology překvapení v podobně dvou bronzových náramků na zkřížených horních končetinách v oblasti pánevní kosti.

Oba náramky můžeme díky analogiím přiřadit době laténské, konkrétně kopidlenské náramky s pečetiřkovými a zdobnými konci se nosily hlavně ve druhé polovině 4. století př. n. l. V průběhu celého

4. a 3. století př. n. l. jsou pro Kelty typická plochá kostrová pohřebiště. Šlo o víceméně striktně dodržovaný pohřební ritus, při kterém byli nebožtíci ve střední Evropě pohřbíváni v natažené poloze na zádech s rukami podél těla a hlavou k severu. Co je pro nás zajímavé, je, že tato základní charakteristika se výrazně odlišuje od polohy těla v Kopidlně. Pohřbená žena byla uložena do hrobové jámy s hlavou směřující k jihu a překříženými horními i spodními končetinami.

Poloha s hlavou směřující k jihu se u nás vyskytuje velmi výjimečně. Pokud se jedná o ojedinělé případy v rámci celého pohřebiště (příkladem může být hrob ve Vliněvsi či z Radovesic), je velmi pravděpodobné, že pohřbený jakýmsi způsobem vyčníval ze společnosti. Nicméně máme i doklady regionálních odlišností, kde jsou celá pohřebiště podřízena jiným pravidlům ritu. To je příklad dříve odkrytého pohřebiště v Praze-Ruzyni či vybraných pohřebišt na Moravě, kde pochovávali všechny mrtvé hlavou k jihu. Zde se však předpokládá vliv z Karpatské kotliny. Tam se pohřbívalo nejen hlavou k jihu, ale také s početnou keramickou výbavou či masitými milodary.

Další anomálií v uložení těla jsou překřížené končetiny. V některých případech se v odborné literatuře překřížení nohou vysvětluje pohřbením nebožtíka např. v rubáši, kdy k překřížení končetin došlo neintencionálně při vkládání do hrobu. Podobným případem mohou být ruce složené v klíně. Ty byly zachyceny například u běžného hrobu dospělého muže na pohřebišti v Radovesicích.

Samotné kosterní pozůstatky stále čekají na odborné antropologické posouzení, nicméně již nyní můžeme vytvořit předběžný biologický profil jedince. Celkově lze říci, že se kostra dochovala ve velmi dobrém stavu. Určit pohlaví u dospělého jedince umíme na základě charakteristických znaků lebky a pánevní kosti. Dle předběžného zhodnocení se můžeme přiklonit k verzi, že se jedná spíše o jedince ženského pohlaví. Odhad dožitého věku je možné stanovit podle obrusu zubů, osifikace vybraných kostí v těle či dalších metamorfozních změn styčných ploch na pánevní kosti. Naše keltská žena se dožila velmi mladého věku, dožitý věk spadá do rozmezí 16 až 23 let. Další informace, například o zdravotním stavu nebo původu nám řeknou až plánované analýzy a další odborníci.

Po získání veškerých možných informací z odborných analýz nás do budoucna čeká vyhodnocení tohoto důležitého nálezů v kontextu okolních sídelních a pohřebních útvarů. Již nyní je jasné, že se jedná o raritu díky odlišné poloze těla v hrobě či chudé výbavě, kdy u sebe pohřbená žena měla pouze dva bronzové náramky.

Dominika Schmidtová



Kopidlno (okr. Jičín). Objekt 520.



Kopidlno (okr. Jičín). Detailní pohled na horní polovinu těla keltské ženy.



Kopidlno (okr. Jičín). Detail bronzových náramků in-situ.



Kopidlno (okr. Jičín). Objekt 520, fotografická dokumentace hrobové jámy s kosterními pozůstatky.

OSOBNOST Josef Jíra (1929–2005)

„Myslím, že člověk maluje jedno své téma, jeden svůj obraz po celý život... Moje obrazy to je můj deník, mé listy důvěrné, které zveřejňuji a snažím se jim dát všelidský, obecný význam.“ Těmito slovy zahájil roku 1978 svou výstavu *Josef Jíra, od jehož narození v říjnu uplyne 90 let*.

Josef Jíra patří ke generaci umělců, kteří své první výtvarné krůčky učinili v temné době druhé světové války. Během válečných let se Josef Jíra připravoval na Odborné šperkařské škole v Turnově na oboru rytí drahokamů. Šperkařská škola byla v této době semištěm mimořádně nadaných zjevů. Společně s Jírou se zde učil například Vladimír Komárek, Ladislav a Valerián Karouškové nebo Jiří Rada. Tito umělci posléze spoluvytvářeli poválečný výraz moderního českého umění.

Josefa Jíru už v sedmnácti letech pro mimořádný talent přijali na Akademii výtvarných umění v Praze. Studium zahájil u profesora Karla Mináře a poté přešel do ateliéru Miloslava Holého. Roky na akademii pro Jíru znamenají léta hledání vlastního výrazu, ale také zde prožívá vnitřní uměleckou krizi, ze které se dostává až závěrem padesátých let. V roce 1957 se stal členem Svazu československých výtvarných umělců a zúčastnil se kolektivní výstavy na III. pražském salónu v Obecním domě. V roce 1958 patřil mezi šťastlivce, kteří směli odcestovat na světovou výstavu EXPO 58. V Bruselu se prvně setkává se světovou výtvarnou produkcí. Avšak oproti většině umělců se začíná děsit technické vyspělosti a pokrok je pro něj předzvěstí katastrofy.



Josef Jíra, foto Jan Šimek (převzato z <http://www.maloslaskagaleries.cz/cs/>, vyhledáno 24. 9. 2019).

I přes zmíněný rozpor završila návštěva Bruselu Jíruv umělecký vývoj.

Na konci padesátých let stál Jíra u zrodu výtvarné skupiny M57 (Makarská), ve které se spojili bývalí spolužáci z turnovské školy a spříznění výtvarníci jako například Ladislav a Valerián Karouškové, Jiří Novák, Radek Plachta, Jaroslav Šerých, Jiří Rada aj. V této době také poprvé samostatně vystavoval a navštívil Petrohrad a Paříž. Na těchto cestách pro sebe objevil staré mistry, zejména Rembrandta s jeho zájmem o člověčenství. Paříž na umělce však zapůsobila i svými kavárnami a šantány. Po návratu domů se pak jeho tvorba rozštěpila na dva proudy, kdy v jednom maluje radostné akvarely a ve druhém hluboce introspektivní obrazy.

Roku 1964 uspořádal první samostatnou výstavu na Malé Skále, kde posléze zakoupil Boučkův statek. Jíruv příbytek

se zanedlouho stal uměleckou baštou řady výtvarníků a intelektuálů. Jíra každoročně pořádal Maloslaské kulturní léto a roku 1992 otevřel galerii, která funguje dodnes. Malíř během svého života často vystavoval, a to i v zahraničí (např. Tbilisi, Tokyo, Havana, Paříž aj.). Díky cestám si třibil svůj umělecký cit a způsob vyjadřování. V tomto ohledu byla nejvíce přínosná cesta do Arménie a Gruzie, po které začal vytvářet koláže se dřevem a měsíčními kameny.

Vynikající kolorista Josef Jíra si během let vytvořil osobitý styl založený na expresionismu. Výrazné barevné plochy traktoval černou. Jak naznačuje úvodní citát, obrazy jsou pro Jíru listy deníku, ve kterém nešetří sebe ani svět, ve kterém žije. Stovky pláten ukazují jeho vnímání světa, vzpomínek, zážitků vědomých i nevědomých. Častým a opakujícím se ikonografickým námětem Jírových obrazů jsou i ryby, starozákonní a novozákonní příběhy, zejména Křížová cesta a Betlém, který v monumentálním měřítku několikrát vytvořil i závěru svého života.

Tvůrčího vrcholu dosáhl na přelomu šedesátých a sedmdesátých let. V této době namaloval vynikající cyklus *Oči a Člověk a kůň*. Do tohoto vrcholného období spadají taktéž portréty, které zpracovával po těžkém úrazu. Josef Jíra je autorem mnoha knižních grafik. Jeho nejznámějším ilustračním počinem je bezesporu doprovod Olbrachtova *Goleta v údolí* nebo Hrabalova *Městečka u vody*.

Jana Schlesingerová

ZE SBÍREK Josef Jíra Obraz pro Jindřicha Tocksteina

Součástí sbírky Regionálního muzea a galerie v Jičíně je několik olejů a grafiky maloslaského malíře Josefa Jíry. Jmenovitě se jedná o obrazy *Předjarní Krkonoše*, *Podzimní Jizera*, *Obraz pro Jindřicha Tocksteina* a *Milenci* a všechny vznikly během 70. let 20. století a ve stejné době byly muzeem zakoupeny na podnět nákupní komise. Sběrka děl Josefa Jíry se rozrostla v roce 2007, kdy Karel Samšíňák věnoval muzeu svou velkou kolekci výtvarného umění, ve které shromáždil i více než padesát drobných prací Josefa Jíry. Karel Samšíňák rovněž uchoval malířovu korespondenci, pozvánky na výstavy a novinové články.

Nejzajímavějším Jírovým dílem v naší sbírce je bezpochyby *Obraz pro Jindřicha Tocksteina* z roku 1973. *Obraz* odkazuje

k osobnosti železnobrodského skláře, rytce, malíře Jindřicha Tocksteina (1914–1975). Tento vynikající rytec ovlivnil celou generaci studentů železnobrodské sklářské a turnovské šperkařské školy a s Josefem Jírou jej spojoval i bohémský způsob života. Jíra se ve svých dílech k Jindřichu Tocksteinovi častokrát vracel, zobrazil například Tocksteinův pohřeb. Ve svých denících na něj pak vzpomínal: „*Jindra Tockstein nic a pro mě symbol všeho, co vonělo uměním a bohémstvím. Snílek, alkoholik, vynikající sklář. Tolik jsem o něm namaloval obrazů a snad jsem ti Jindrouši, poděkoval za nás za všechny, za Malýho, za Racka, Komárka, za kouzelný Železný Brod našich válečných let.*“ (cit. Škvára, 1992). Těmito slovy by se dal popsat i námět obrazu z naší sbírky, kde v předním plánu pozorujeme člověka s koněm, za kterým se otevírá



Josef Jíra, *Obraz pro Jindřicha Tocksteina*, 1973, olej, plátno, 110 x 130 cm (Sběrka RMaG v Jičíně).

pohled na železnobrodský kostelík sv. Jakuba Většího se zvonící. Jíra v této práci navazuje na svá starší díla, zejména na cyklus *Oči*, ze kterého na obraze zbyl symbol široce rozvěřeného oka a taktéž na cyklus *Člověk a kůň*, ve kterém varuje před rozvázáním pout mezi člověkem a přírodou.

Jana Schlesingerová

STALO SE PŘED 100 LETY podzim 1919

Dne 7. října ve čtvrt na 11 přijel automobílem do Jičína slavný generál Pellé, aby dekoroval prapor 22. střeleckého pluku francouzských legionářů válečným křížem za zásluhy a hrdinství pluku v bitvě u Vouziers. K jeho uvítání na náměstí se dostavil celý legionářský pluk, úřady, školy, městská rada v čele se starostou Dr. Čihulou.

V poledne byl již generál Pellé na zpáteční cestě. • Na podzim opět začaly taneční kurzy. „*Je viděti, že je podzim. Zase dvakrát týdně vídávám děvčátka v bílých střevíčkách s opatrnou gardedámkou vzadu, zase hoří tváře studentikům.*“ • Ve dnech 26.–29. října se konaly Slavnosti svobody. Velmi bohatý program oslav 1. výročí vzniku republiky

znepříjemnilo deštivé podzimní počasí, přesto se oslav zúčastnilo velké množství lidí. • Ve čtvrtek 20. listopadu se v Jičíně konala vesnická svatba. Několik mladíků si vyhlédlo „*za cíl svých vtípů a nadávek nevěstu a nemajíce na tom dost dodávali slovům důrazu sněhem. Příště nebudeme na dotyčné bráti ohled a uveřejníme jejich jména.*“ • I rok po válce se město potýká s nedostatkem uhlí. Například již 18. listopadu bylo zastaveno vyučování na zdejšímu gymnáziu. Ze zbytku uhlí se měla vytápět pouze jedna místnost, kde mohli žáci opakovat probranou látku. Již 30. listopadu však Krakonoš píše, že „*o zásobování škol jak uhlím, tak i koksem bylo postaráno.*“ • S. K. Jičín začal pořádat bruslařskou školu pro děti a pro dospělé kurz krasojízdy. • 26. prosince zesnul ve věku 63 let po krátké nemoci továrník pan Josef Knotek. „*Firma Knotek a spol. ztrácí v něm neúnavného spolupracovníka, který věnovav jí všechny své síly, nemálo se zasloužil o její rozvoj.*“

Gabriela Brokešová



Generál Pellé v Jičíně, 7. 10. 1919, foto Ant. Brožek (Sbírka RMaG v Jičíně).

6

CAFÉ MUZEUM – Poklady v archeologii

Jičínské muzeum pro vás již tradičně připravilo podzimní Café Muzeum, které se uskuteční v sobotu 12. října od 13 do 18 hodin. Na návštěvníky čeká bohatý program nejen plný přednášek, tentokrát na téma Poklady v archeologii, ale také dílny pro děti i dospělé zaměřené na pravěké technologie či malá výstava nejnovějších nálezů z Jičínska. Chybět nebude ani čerstvě upražená muzejní káva a drobné občerstvení.

14.00 Mgr. Kateřina Volfová: Poklady středověkého Jičína (Univerzita Karlova, Praha)

Vnímání archeologů jako hledačů pokladů je zažitým stereotypem u široké veřejnosti. Archeologie jako věda, která hledá na základě nalezených hmotných pramenů odpovědi na kladené otázky, se s tímto vnímáním musí poprat. Co všechno je pokladem pro oči archeologa a co nám nalezený poklad může prozradit o středověké společnosti?

14.30 Pravěká módní přehlídka

Víte, jaké oděvy se nosily v pravěku? Nebyly to jenom kůže, ale i tkaný textil. Kdy se začala používat vlna na jejich výrobu? To a mnoho dalšího se dozvíte během krátké komentované ukázky.

15.00 doc. Mgr. Ondřej Chvojka, Ph.D.: Poklady, depoty, obětiny... Depoty kovových předmětů doby bronzové (nejen) v jižních Čechách (Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích)

Mezi nejatraktivnější archeologické nálezy patří depoty kovových výrobků, polotovárů či surovin. Jejich největší počet



pochází z doby bronzové, kdy se ukládání hromadných nálezů stává celoevropským fenoménem. Co nám depoty z doby bronzové prozrazují o tehdejších lidech? Mohou depoty indikovat dálkové stezky, výrobní místa, obchodní střediska nebo svatyně? Mají české depoty svá specifika? Na tyto a mnohé další otázky se pokusíme najít odpověď v této přednášce.

17.00 Mgr. Radek Novák: Kovové artefakty pozdní doby kamenné na Jičínsku (Regionální muzeum a galerie v Jičíně)

Kovové (většinou měděné) artefakty pozdní doby kamenné vystupují mezi kamennými zcela ojediněle, a to v celých

Čechách. Na Jičínsku byly v poslední době zaznamenány nové pozoruhodné nálezy, které budou představeny společně se staršími nálezy v uceleném kontextu. Ačkoli se jedná o jednotlivosti, nemůžeme pochybovat, že se jedná o skutečné poklady.

Výstava Nejnovější nálezy z Jičína

Drobná výstava představí nejnovější přírůstky archeologické sbírky muzea – Poklady Jičína. Přijďte se pokochat mincovním depotem stříbrných denárů, kostrou keltské ženy z Kupidlna či měděnými předměty ze sklonku doby kamenné.

13.00–17.00 Program pro děti i dospělé

Stravování v pravěku a středověku

Jak dlouho trvalo pravěkému člověku namlít mouku? To si sami vyzkoušíte na tomto stanovišti! Z namleté mouky si sami připravíte placku a dozvíte se mnoho zajímavostí o stravování v pravěku a středověku.

Textil a dřevo v pravěku

Víte, jaká přírodní barviva se v pravěku používala? Jak se zpracovávala vlna a jak se z ní vyráběly oděvy? Sami si můžete utkat náramek jednou z předtalcovských technik či vydlabat miskou nebo lžičku ze dřeva.

K vidění budou i funkční repliky a originální nálezy, které si můžete vzít do ruky a všechno si vyzkoušet!

Dominika Schmidtová
a Lucie Novotná



Návrh pomníku Vítězství v Jičíně, 1. republika (Sbírka RMaG v Jičíně).



Postavení Stalinovy sochy na sokl, foto Zdeněk Musil, 11. 9. 1952 (Sbírka RMaG v Jičíně).

STARÁ JIČÍNSKÁ MÍSTA Kdo hlídá lipovou alej?

„Havlíčkův pomník v Jičíně stává se středem pozornosti přicházejících turistů, kteří se zájmem obcházejí památnosti Jičina, ale často rodilý Jičínák nedovede vysvětlit, nač byl tázán.“ (Kra-konoš LVII, 20. 8. 1939, č. 44, s. 3.)

První sochou shlížející od lipové aleje dolů k městu byla socha Karla Havlíčka Borovského, podle kterého získala pojmenování ulice směřující na Žižkovo náměstí, nesoucí dříve jméno také velmi výstižné – Lipová.

Darované místo od města Jičina pro Havlíčkův pomník se nacházelo na začátku „Lip“, směrem k Havlíčkově ulici, proto se také musely pokácet dvě vnitřní lípy stromořadí. Roku 1933 byla kolem pomníku zřízena miniaturní zahrádka s nízkým železným plotem. Autorem pomníku je smíchovský akademický sochař Jindřich Říha.

V neděli 29. 6. 1906 se konalo slavnostní odhalení pomníku jako připomínka 50. výročí smrti Karla Havlíčka Borovského. V předvečer slavnosti bylo celé město ozdobeno prapory a slavnostně osvětleno. Při vstupu do města nechali radní vystavět slavobrány ověncené Havlíčkovými hesly pro přivítání mimojičínských hostů. V sokolovně byla tentýž den sehrána národní hra o 4 jednáních od F. F. Šamberka s názvem Karel Havlíček Borovský. V den slavnosti se podle periodika Krakonoš konal imponantní průvod z novoměstského náměstí až k nové soše na začátku lipového stromořadí. Při této slavnosti promluvily významné osobnosti města František Knotek a František Klouček. Životopisná fakta přiblížil pražský redaktor a spisovatel Karel Sokol. Mezi hosty figuroval i Jaroslav Vrchlický. Odpoledne se konala v Libosadě slavnost spojená s koncertem a celý den ukončila zábava s hudbou v prostorách sokolovny.

V roce 1943 probíhala úprava lipového stromořadí, která byla dovedena pouze k augmentačnímu skladišti kasáren v Lipách, další úpravy byly odloženy stejně jako úpravy dalších památek. Socha Karla Havlíčka Borovského byla v této souvislosti

odstraněna a busta byla uložena v muzeu. Podle nového nařízení o odevzdání měděných součástí pomníků musela být měděná busta předána okresnímu úřadu. Na místo této busty byla pořízena kopie z pískovce, kterou provedl místní sochař Vašata. Před odvedením byly zhotoveny 4 fotografické snímky měděné busty. Nikdo nedoufal, že by se odvezené zvony a bronzové památky mohly ještě vrátit na své původní místo. Děkan Rohleder ale doručil zprávu, že v Praze Na Maninách se nachází větší množství zvonů i uměleckých památek, které byly za války odvezeny z českých měst a obcí. Mezi nimi byla i busta Karla Havlíčka Borovského a některé jičínské zvony. Dne 15. 7. 1945 přivezla nákladní auta z Prahy čtyři jičínské zvony. Dne 7. 9. byla přivezena busta Karla Havlíčka Borovského ve zcela neporušeném stavu. Jelikož byla spodní část pomníku zachována a uložena v obecním dvoře, nevznikla žádná překážka ke znovuzřízení pomníku. Řešila se pouze otázka, zda má být obnoven na původním místě na začátku lipového stromořadí u okresního úřadu. Mnoha lidem vadilo, že uzavíral pohled do lipového stromořadí. Nakonec bylo sousoší v roce 1946 umístěno do parčíku ohraničeného ulicemi Kukulovou, Argonskou a Československé armády.

Reprezentativní prostor zabrala na začátku 50. let 20. století socha zcela jiného rázu, socha Josefa Vissarionoviče Stalina. Jejím autorem byl Nikolaj Tomský a zhotovila ji Kamenická a sochařská škola v Hořicích. Dne 11. 9. 1952 byla socha instalována na sokl a její odhalení proběhlo 21. 9. 1952. Pomník vytvořený z pískovce stál na začátku lipové aleje ale jen chvíli. Po odhalení kultu osobnosti J. V. Stalina na XX. sjezdu KSSS v roce 1956 Nikitou Sergejevičem Chruščovem byl pomník v pozdějších letech během jedné noci odstraněn. Na přelomu 60. a 70. let nahradila odstraněnou Stalinovu sochu kovová skulptura srpů a kladiva.

Hana Fajstauerová

KRÁTCE Z MUZEA

Jičínské muzeum nabídlo v létě turistům i místním obyvatelům komentované prohlídky města. Zúčastnilo se jich téměř 200 návštěvníků.

V létě jsme pracovali na přípravách projektu nové stálé expozice našeho muzea. Za tímto účelem jsme podali grant na bilaterální setkání s potenciálním partnerem z Norska a na konci srpna pak navštívili muzeum Vitenfabriken v Sandnes.

Na začátku září jsme začali sestavovat výstavní plán na rok 2020, který bude v blízké době zveřejněn.

V Opavě se konal ve dnech 3.–5. září za hojné účasti muzejních knihovníků a knihovnic 43. seminář knihovnické komise AMG.

V září spatřil světlo světa náš další, v pořadí již čtvrtý, videospot. Opět v něm hraje postava muzejního „vrátného“ Josefa Novotného. Shlédnout ho můžete na našich webových stránkách a na sociálních sítích.

U příležitosti 20. výročí vyzdvižení Smírčího kříže na hřbetu Veliše a tzv. Jičínského apelu se konala ve dnech 13.–14. 9. slavnost s názvem Smír, krajina a my. Jičínské muzeum se stalo partnerem a vytvořilo zázemí pro jednotlivé akce. První setkání se konalo v kostele sv. Jakuba, kde byl připraven varhanní koncert. Hned poté se lidé nevšedním průchodem skrz kostel sv. Jakuba a muzeum dostali do porotního sálu, kde probíhala debata u kulatého stolu. Studenti jičínského gymnázia diskutovali s veřejností a významnými hosty o smyslu doby, smíření.



Skulptura srpů a kladiva, foto Josef Knopp, červen 1974. (Sbírka RMaG v Jičíně).

UDÁLOSTI V OBRAZECH



Prohlídky města v letních měsících pořádané jičínským muzeem.



Naše archeoložky v akci při ukázce průběhu pravěkého pohřbu pro děti z příměstského tábora K-klubu.



Petr Nikl a jeho Rojení na výstavě Orbis Pictus Play v zámecké galerii.



Petr Nikl a jeho Rojení na výstavě Orbis Pictus Play v zámecké galerii.



Vernisáž výstavy Jak semena putují krajinou.



Vernisáž výstavy Jak semena putují krajinou.



Vernisáž výstavy Josef Štemberka – kněz a vlastenec.

VÝSTAVY & PŘEDNÁŠKY

říjen–prosinec 2019

VÝSTAVY

GALERIE

Život ve stínu šibenice
(27. 9.–10. 11. 2019)

Jičín na dobových pohlednicích
(29. 11.–12. 1. 2019)

VÝSTAVNÍ CHODBA

Jak semena putují krajinou
(20. 9.–20. 10. 2019)

Rok 1989 v Jičíně
(1. 11.–1. 12. 2019)

AKCE

Café Muzeum
Poklady v archeologii
(12. 10. 2019 od 13 hodin)

PŘEDNÁŠKY

Karel Čermák:
Jičín na dobových pohlednicích
(10. 12. 2019 v 16.30 hodin, obřadní síň)

CYKLUS DÍLO MĚSÍCE

Jana Schlesingerová:
Karel Šlenger – Dívka
(8. 10. 2019 v 17 hodin, vstupní hala muzea)

Jana Schlesingerová:
Luděk Marold – Život
(12. 11. 2019 v 17 hodin, vstupní hala muzea)

Jana Schlesingerová:
Jaroslav Grus – Zima v Roprachticích
(10. 12. 2019 v 17 hodin, vstupní hala muzea)

Změna akcí vyhrazena

HURÁ, MUZEUM! Čtvrtletník Regionálního muzea a galerie v Jičíně 4|2019

Registrováno MK ČR pod číslem E 21762

Vydává: Regionální muzeum a galerie v Jičíně, Valdštejnovo náměstí 1, 506 01 Jičín

Tel.: +420 493 532 204, e-mail: muzeumhry@muzeumhry.cz, www.muzeumhry.cz

Otevírací doba muzea a galerie: říjen–prosinec, úterý–neděle 9–17 hod., pondělí zavřeno

Redakce: Gabriela Brokešová

Fotografie: RMaG v Jičíně, Sběrka RMaG v Jičíně, O. Březovský

Grafická úprava: Jakub Novotný, jn@cr8.cz

Tisk: Tiskárna Irbis – Jiří Uhlíř, Liberec, uzávěrka čísla: 24. 9. 2019

Toto číslo by nevzniklo nebýt podpory města Jičína.

